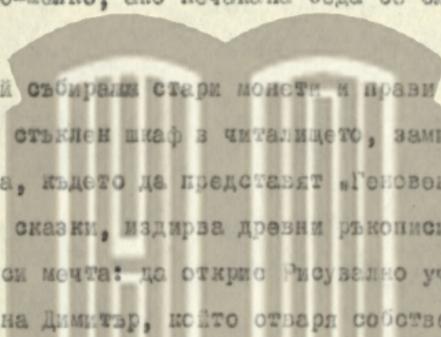

«В ески загре ми е доставило истинско удоволствие знамът със братяма Павловичами – доктором и живописцем, с които провел целият два дни. Видях училище, заведявано доктором Павловичем, и могу сказать, наскъкко можно съдитъ наглядно, че то едва-ли не лучшее во всей Болгарии...» – пише руският дипломат и пътешественик В.В.Скалов на 24 януари 1866.

Бързаха братя Павлович. Бързаха, защото знаеха, че животът е нетраен и къс и човек не може да изпълни всичко, което е написал, а още по-малко, ако нечакана беда се случи да преноси пътя му.

Николай събирилък стари монети и прави колекции, като ги разреда в един стъклен шкаф в читалището, замисля да се открие театralна сцена, където да представят «Геновеза». Сам замисля една писеса, държи сказки, издирва древни ръкописи и не изоставя най-съкровената си мечта: да открие Рисувално училище.

Домът на Димитър, по който отваря собствена аптека, става сре-дище на свищовския културен свят. Жената на доктора, хубавата Теодания, приема с мила обниска гостите, които за пръв път чуват двамата братя да пеят стари народни песни, като се придружават с китара и цигулка. Концертите, прекрасните портрети, литографии разнасят славата на рода на даскал Христаки. Литографията „Райна в пещерата“ красят всяка българска къща. Също и литографията, която представляла срещата на Светослав с Райна и братята И Борис и Роман. Възпитани от баща си в предана обич към Русия, руския език и руската литература, те не преставали да се надяват в помощта на „дядо Иван“.

В цялата серия от литографии, чийто съжет бе взет от романа на руския писател Велтман „Райна, българска княгиня“, Павлович прокарва идеята на Раковски, че българите са повикани от Слава да им помогне както против византийците, така и пресрещи на Петра, които извикили Чимисхи на помощ.